

LÜBNAN PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	8
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	10
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	15
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŐ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	17

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Lübnan'ın dış ticaret politikası liberaldir ve özel sektör ağırlıklıdır.

Lübnan, Birleşmiş Milletler şemsiyesi altındaki bütün örgüt ve komitelere, Dünya Bankasına, Uluslararası Para Fonuna (IMF) ve Uluslararası Kalkınma Birliğine üyedir. Diğer taraftan, 1999 yılından bu yana Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ile katılım müzakereleri gerçekleştirmekte olan Lübnan, halen DTÖ nezdinde "Gözlemci" statüsünde bulunmaktadır.

Arap Ligi üyesi olan Lübnan, 1 Ocak 1998 tarihinde yürürlüğe giren ve her yıl gümrük vergilerinin %10 oranında indirilmesini öngören (Arap Ligi kapsamındaki) Arap Serbest Ticaret Anlaşmasına da (GAFTA) taraftır. Bu ülkeler arasında Ocak 2005 itibarıyla gümrük vergisi indirimleri gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, 17 üye ülke arasındaki ticaret gümrük vergisinden muafır.

Lübnan, 12 Haziran 2002 tarihinde Avrupa-Akdeniz Ortaklığı girişimi kapsamında, Avrupa Birliği (AB) ile serbest ticareti düzenleyen bir İşbirliği Anlaşması (association agreement) imzalamıştır. Anlaşmanın nihai amacı, Akdeniz Serbest Ticaret Alanını oluşturmak ve gümrük vergilerini aşamalı olarak indirmektir. Nisan 2006'da yürürlüğe giren Anlaşma (STA) çerçevesinde, Lübnan menşeli sanayi mallarının ve bir kısım tarım ürünlerinin AB pazarına gümrüksüz girmesi imkânı getirilirken, AB menşeli malların 2008 yılından itibaren yapılacak gümrük vergisi indirimleri ile nihai olarak 2014 yılında, Lübnan pazarına gümrüksüz girmeleri kabul edilmiştir. Lübnan ayrıca, AB ile Avrupa Komşuluk Politikası (European Neighbourhood Policy-ENP) çerçevesindeki on Akdeniz ülkesinden biridir.

Lübnan'ın 24 Haziran 2004 tarihinde EFTA (İsviçre, Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn) ile imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşması da 1 Ocak 2007'de yürürlüğe girmiştir. Anlaşma ile 1 Mart 2015 tarihinden itibaren sanayi ürünleri, balıkçılık ve deniz ürünlerinde gümrük vergilerinin sıfırlanması kabul edilmiştir.

1992 yılından bu yana Türkiye'nin de aralarında bulunduğu çok sayıda ülke ile Yatırımları Karşılıklı Geliştirme ve Koruma Anlaşmaları imzalayan Lübnan'ın ayrıca, yine Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 20 ülke ile imzaladığı Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları bulunmaktadır.

Lübnan ile Türkiye arasında 24 Kasım 2010 tarihinde imzalanan STA'ya ilişkin ülkemiz iç onay süreci, 30 Nisan 2013 tarihli Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile tamamlanmıştır. Ancak Anlaşma'nın yürürlüğe girebilmesi için Lübnan tarafının da iç onay sürecini tamamlaması gerekmekte olup, bugüne kadar Lübnan Parlamentosu tarafından onaylanmamıştır.

Lübnan'ın taraf ya da üyesi olduğu ikili/uluslararası anlaşmalar Lübnan Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının web sayfasında yer almaktadır. (<https://www.economy.gov.lb/en/services/trade/foreign-trade-department>)

Gümrük Vergileri

DTÖ kurallarıyla uyumlu olarak 2000 yılı sonunda çıkarılan yeni gümrük kanunu uyarınca, ortalama gümrük tarife oranı %20'den %15'e düşürülmüş, ancak Lübnan'da üretilmekte olan mallara rakip olabilecek ürünler üzerinden alınan gümrük vergisi oranları ise %25 oranında azaltılarak, %70-100 seviyesinde bırakılmıştır.

Basit Ortalama MFN Oranı (%)	Yıl	Genel	Tarım Ürünleri	Tarım Dışı Ürünler
	2022	6.0	15.7	4.4
	2021	6.0	15.7	4.4
	2020	6.0	15.8	4.4

Kaynak: DTÖ - https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_tariff_profiles23_e.pdf

İthal malların %83'ünden fazlası, %5'e eşit veya altında vergiye tabidir. DTÖ üyesi olmayan, bu nedenle uyguladığı gümrük vergisi oranlarını kolayca değiştirebilen ülkede, zaman zaman yerel üretimi bulunan ürünlerde gümrük vergisi artışı yapılabilmektedir.

Lübnan'da özel tüketim vergileri esas olarak belirli içecekler ve alkollü içkiler, tütün ürünleri, benzin ve araçlara uygulanmaktadır.

STA'nın yürürlükte olduğu AB ve EFTA ülkelerinden (sanayi ve balık/deniz ürünleri) ve ayrıca Arap Serbest Ticaret Anlaşması (GAFTA) kapsamındaki 17 Arap ülkesinden yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır. (<http://www.customs.gov.lb/Agreements/Agreements.aspx>)

Gümrük vergisi oranları Lübnan Gümrük İdaresinin web sayfasında duyurulmaktadır. (<http://www.customs.gov.lb/Tariff/Tariff.aspx>)

Sözkonusu gümrük tarifelerine ayrıca, AB'nin sayfasından da ulaşılması mümkündür. (http://madb.europa.eu/madb/datasetPreviewFormATpubli.htm?datacat_id=AT&from=public)

Öte yandan, Uluslararası Ticaret Merkezinin (ITC) web adresinde de Lübnan'ın ithalat verileri (ülke, ürün, değer, miktar, GTİP, gümrük vergisi oranı bazında) kullanıma sunulmaktadır. (ITC: https://www.trademapp.org/Product_SelProductCountry.aspx?nvpm=1%7c422%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1)

Bu oranların yanısıra, Lübnan'da ithalat için değişik Bakanlıklar tarafından uygulanan yasaklama, kısıtlama, lisans ve müsaade şeklinde yaklaşık 30 tür tarife dışı engel bulunmaktadır. Ülkeye 8 yaşından büyük binek araçların, bazı kimyasalların ve zehirli atıkların ithalatı ise yasaktır. (http://www.customs.gov.lb/Government_Controls/Government_Controls.aspx)

İç Vergiler ve Oranları

Genel KDV oranı %11'dir.

Gelir vergisi yıllık net kâr üzerinden %17 olup, kâr payının dağıtımındaki vergi oranı (paranın transferi) ise %10'dur.

12 Mayıs 2004 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 29/04/2005 tarihli ve 5343 sayılı Kanunla onaylanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Lübnan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması" 07/08/2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Lübnan'da Devlet İhalelerini Kazanan Yabancı Şirketlerin Ödeyeceği Vergiler: Altyapı ihalesi kazanan firma proje süresi 6 aydan daha kısa ise, Lübnan'da ofis veya şube açma zorunluluğu taşımamaktadır. Bu durumdaki bir firma mevzuat gereğince kârlarının %17'si oranında vergi vermek zorundadır. Kâr oranı ise devlet tarafından ihale bedelinin %10'u (müşavirlik firmaları için % 50'si) olarak belirlenmiştir.

Proje süresinin 6 aydan daha uzun olması durumunda firmaların Lübnan'da şube açması gerekmekte olup, vergilendirilmeleri ise Lübnan'da sağlanan kazançlar üzerinden %17 oranında yapılmaktadır. Ancak, kamu sektörü için çalışan firmalarda kâr marjı %10 olarak uygulanmaktadır. Buna ilaveten, Lübnan'da şube açan bir firma kârı üzerinden %10 oranında (distribution tax) kâr dağıtım vergisine tabidir.

Son olarak ise, binde 4'ü sözleşme esnasında (sözleşmenin tebliğ tarihinden itibaren 5 iş günü içinde) ödenen, kalan binde 4'ü ise hak edişlerden kesilen toplam binde 8'lik damga vergisi uygulanmaktadır.

(Bu durumda, Lübnan'da altyapı ihalesi kazanıp şube açan bir firmanın ödeyeceği vergi oranı: %10 (kâr marjı) x %17 (vergi oranı - profit tax) + % 8.3 (kalan kâr marjı) x %10 (vergi oranı - distribution tax) + %⁹ 8 (damga vergisi) = %1,7 + % 0,83 + % 0,8 = % 3,33 olmaktadır.)

Yıllık cirosu 100.000.000 Lübnan poundunu aşan firmaların KDV bildiriminde bulunması zorunluluğundan dolayı ihaleyi kazanan firmalar yaptıkları alımlarda %11 KDV ödemekte ancak, iş bitiminde bunları geri alabilmektedir.

Vergi Muafiyetleri: Holding şirketleri, offshore şirketler, eğitim kurumları, hastaneler, kooperatif birlikleri, sendikalar, yerel hava ve deniz taşımacılığı şirketleri ve turistik kuruluşların kârları kurumlar vergisinden muaftır. Ancak yıllık maktu bir meblağ ödenmektedir.

Offshore şirketlerin Lübnan'da yabancı çalışanlarının ücretinin %30'u vergiden muaftır. Yabancı girişimciler sosyal güvenlik primini ülkesinde ödüyorlarsa Lübnan'da bu primi ödemekten muaftırlar.

Yatırımcılar, Lübnan hükümetinin 32 ülke ile imzaladığı çifte vergilendirmenin önlenmesi anlaşmalarından yararlanabilirler.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

İthal edilen ürünlerin etiketlerinde ağırlık, üretim ve son kullanma tarihleri, içeriği ve üretim yeri bilgilerinin bulunması zorunludur. AB normları (CE) genelde Lübnan için de geçerlidir. ISO üyesi olan Lübnan Standartlar Enstitüsü (LIBNOR) mevcut standartları gözden geçirmektedir. (<http://www.libnor.gov.lb/>)

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Lübnan'da pazara sunulan ürünlerde genel olarak tüm testler ithalat sırasında ürün gümrüklere geldiği aşamada gerçekleştirilmektedir. Muayene de yine gümrükleme aşamasında örnekleme usulü ile gerçekleştirilmektedir. Örnekler devlet laboratuvarlarında incelenmektedir. Özellikle Avrupa Birliği sisteminden temin edilen sağlık ve bitki sağlığı sertifikaları bu işlemler aşamasında kabul edilmektedir. (FAO: <http://www.fao.org/food/food-safety-quality/gm-foods-platform/browse-information-by/country/country-page/en/?cty=LBN>)

Lübnan'da ithalatta özel gözetim veya denetim (SGS, Intertek gibi zorunlu sevk öncesi denetimler benzeri) uygulaması bulunmamaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Özellikle gıda ve ilaç gibi ürünlerin açık bir şekilde etiketlenmesi ve menşinin gösterilmesi gerekmektedir. Tüketim ürünlerinde etiketlerin Arapça, İngilizce veya Fransızca olması yeterlidir. Ürün etiketinde, üretim ve son kullanım tarihi, menşei, içindekiler ve ayrıca imalatçının unvanı ve mümkünse kalite standart bilgilerinin yer alması gerekmektedir. Paketleme üzerinde hiçbir şekilde İbranice dili içeren ifadelerin yer almaması gerekmektedir, aksi takdirde ürüne Lübnan'a girişte el konulmaktadır.

Lübnan'a ihraç edilecek ürünler ürünün yapısına, taşıma şekline ve iklim koşullarına göre güvenli bir şekilde paketlenmelidir.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak, ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur. (<https://teknikengel.gov.tr/>).

Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarette teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarette teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarette teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Lübnan'da fikri mülkiyet haklarının (ticari marka, patent, endüstriyel tasarım, telif hakkı) korunmasına yönelik tescil işlemleri için Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına (Koruma Bürosu/Protection Bureau) müracaat edilmesi gerekmektedir. Bakanlığın ticari markayı veya patenti onaylaması ve resmi gazetede yayımlanmasından sonra ilgili ürüne 15 yıl koruma sağlanmaktadır. Bu süreye Lübnan sınırsız yenileme imkanı tanımaktadır. Yabancı ürüne ait marka tescil işlemi için ürün sahibi yabancı firmanın Lübnan'da yerleşik olarak ikamet eden bir şahsı temsilci olarak yetkilendirmesi gerekmektedir. (Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı: <http://www.economy.gov.lb/en/what-we-provide/intellectual-property-right/legislation/>)

Dağıtım Kanalları

Lübnanlı alıcılar ve tüketiciler son derece bilinçli olup, uluslararası ticareti iyi bilmektedir. Pazarda dünyanın değişik bölgelerinde yerleşik diasporanın etkisi ve Lübnan'la devam eden ticari ilişkilerinin bir sonucu olarak Avrupa ve Kuzey Amerika menşeli marka ürünleri tüketme alışkanlığı yaygındır. Bu noktada müşteri memnuniyeti ve ülke imajını ön plana çıkararak, satış sonrasında ortaya çıkabilecek sorunlarla yakından ilgilenmek ve tüketicilerin güvenini kazanmak son derece önemlidir.

Lübnan'a mal ithalatında "münhasır temsilcilik (exclusive agency)" uygulamasının tercih edilmesi ve pazarın çok büyük olmaması nedeniyle, ithalatın önemli kısmını yüzlerce ürünün ithal hakkını elinde bulunduran büyük sermaye sahibi gruplar yapmaktadır. Başka bir deyişle Lübnan'da sanayi üretimi de pek fazla olmadığı için bir anlamda büyük ithalatçı firmalar önemli bir etkinliğe sahiptir. Büyük şehirlerde başlıca süpermarketler bulunmakta olup, gıda ürünleri açısından da küçük market ve bakkallar başlıca dağıtım kanallarıdır.

Ayrıca Lübnan pazarı Ortadoğu, Arap ülkeleri ve Afrika pazarı için bir çeşit vitrin işlevi gördüğü için, Lübnanlı firmalarla birebir temas ve görüşmelerde bulunulması da son derece avantajlıdır. Lübnan'daki ithalatçı gruplar, birden fazla ülke menşeli çeşitli marka ve ürünleri pazarlayabilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Lübnanlı tüketici, Lübnan'a dünyanın değişik yerlerinden mal arzı bulunması nedeniyle bilinçlidir. Ülkede yaşayan nüfustan çok daha fazla Lübnanlı (15 milyon) dünyanın değişik bölgelerinde yaşamakta ve çoğunlukla ticaretle uğraşmaktadır. Bu nedenle, ülkede önemli bir sanayi üretim faaliyetinin de bulunmaması nedeniyle tüketim maddelerindeki çeşitlilik çok değişik bölgelerden yapılan ithalatla karşılanmaktadır.

Ülkede Türk ürünleri tanınmakta ve farklı sektörlerde mevcut markalara yönelik tüketici güveni bulunmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Ülkede sanayi alt yapısının güçlü olmaması nedeniyle tüketimin çok büyük kısmı ithalat yoluyla karşılanmaktadır. İthalat; ithalatçı-toptancı-dağıtım-perakendeci zinciri üzerinden yürümekte olup küçük bir pazar olan ülkede çok sayıda ürünün ithalat haklarını elinde bulunduran büyük sermaye grupları bu zincirin tamamını veya en az üç aşamasını bünyelerinde barındırmaları nedeniyle avantajlı konumdadırlar.

Başta tekstil konfeksiyon, Gıda-İçecek hizmetleri ve mobilya olmak üzere markalı ürünlerin sözkonusu olduğu sektörlerde “franchising” sıkça başvurulan bir yöntemdir. Özel markaları bulunan Türk firmaları da sıkça bu yöntemle başvurumaktadırlar. Bu yöntemle pazara girişte reklam ve promosyon faaliyetleri, özellikle yeni ürün ve markalar söz konusu olduğunda büyük önem taşımaktadır.

Lübnan pazarına satış yapmayı planlayan firmaların finansman konusundaki çözümler hakkında hazırlıklı olmalarında fayda bulunmaktadır. Ancak, 2020 yılı başından bu yana satışların önemli bir bölümü çok kısa vadeli satışlardır.

Kamu İhaleleri

Lübnan’da büyük alt yapı projelerine ilişkin kamu ihalelerinden sorumlu olan kurum Kalkınma ve İmar Konseyi’dir (<https://www.cdr.gov.lb/en-US/>).

Esasen 1970’li yılların ikinci yarısında kurulan kurum, özellikle 1990 yılında iç savaşın sona ermesi ile birlikte ülkedeki yeniden yapılanmanın planlanması, bu alandaki programların hazırlanması, bu projelere finansman temini ve bakanlar kurulunun talimatları dahilinde tüm gerçekleştirmeden ve süreçlerin takibinden sorumludur.

Dolayısıyla, ülkedeki muhtemel büyük meblağlı tüm projelerin takibi, tüm süreçlerin tek muhatabı olan bu kurum üzerinden yapılmaktadır. Bununla birlikte son dönemde gerçekleştirilmesi planlanan başta enerji olmak üzere tüm alt yapı projelerin PPP (kamu özel sektör birlikteliği) çözümlerle hayata geçirilmesi hedeflendiğinden, Lübnan’a ilgi duyan firmaların finansal çözümler konusunda hazırlıklı olmasında fayda bulunmaktadır.

Diğer kurumsal ihaleler Kamu İhale Kurumu'nun web sitesi (<https://www.ppa.gov.lb/>) üzerinden takip edilebilir.

Alt yapı projeleri dışında kalan kamu alımları uluslararası ihalelere açık olsalar dahi genel olarak Lübnan’da yerleşik firmalar tercih edilmektedir. Bu nedenle ilgili sektörde yerleşik bir firma ile işbirliği önerilmektedir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Milli Gelirin Sektörel Dağılımı

Sektör /GSYİH (%)	2020 ^a	2021 ^b	2022 ^b	2023 ^{b*}
Hizmet Sektörü /GSYİH	80.04	78.6	78.6	78.6
Sanayi Sektörü /GSYİH	11.35	12.8	12.8	12.8
Tarım Sektörü /GSYİH	8.59	6.0	6.0	6.0
Net Dolaylı Vergiler	-	2.6	2.6	2.6

^a 2020 verileri kaynağı: <http://www.cas.gov.lb/> Lebanon Central Administration of Statistics

^b Verilerin kaynağı: <https://www.worldbank.org/en/country/lebanon/publication/lebanon-economic-monitor>

*Öngörülen Rakamlar

Tarım ve Hayvancılık

Lübnan ılıman iklimi, zengin toprak ve bol su kaynakları nedeniyle bölgede tarımsal faaliyet için ideal bir ülkedir. Ülkede yağış bölge ortalamasından önemli ölçüde yüksektir. Yılda ortalama olarak 2,2 milyar metreküp yağış alır.

Başlıca tarım ürünleri olarak meyveler (özellikle elma, portakal, muz ve üzüm, aynı zamanda önemli ölçüde zeytin), toplam tarımsal üretimin% 26'sını, sebzeler (örneğin patates, domates ve mısır gibi) toplam üretimin %48'ini oluşturmaktadır. Tarım ürünlerinde Lübnan'ın başlıca ihracat pazarlarını Orta Doğu ülkeleri ve Arap ülkeleri oluşturmakta ve toplam ihracatın % 90'ı bu pazarlara yapılmaktadır.

BM Gıda ve Tarım Örgütü'ne (FAO) göre Lübnan 330.000 hektar tarım arazisine (ülke yüzölçümünün %39'u) sahip olmakla birlikte, bu alanın ancak 170.000 hektarlık kısmı (yarısı) ekilebilir durumdadır. Bu ekilebilir arazilerin ise yalnızca %30'u sulanabilmektedir. Ülkenin en önemli tarım alanları doğuda Bekaa Vadisi'ndeki düz arazilerdir. Bu bölge, ülkedeki toplam ekilebilir alanların %40'ını oluşturmaktadır. Kuzeyde Akkar, Güneyde ise Sayda ve Nabatiye tarımsal üretim yapılan bölgelerdir.

Üretimi yapılan başlıca tarım ürünleri; meyveler (elma, portakal, muz, üzüm, karpuz), sebzeler (patates, domates), tahıl (buğday, arpa, mısır) ile narenciye ve zeytindir. Bekaa Vadisi'nde yetiştirilen kök sebzeler, bazı tahıllar ve tütün toplam üretimin %30'unu oluşturmaktadır. Kıyı bölgelerde ise daha çok muz, kavun ve elma gibi meyveler yetişmektedir. Devlet, ülkenin güneyindeki ve Bekaa Vadisi'ndeki kırsal nüfusu tütün gibi ürünlerin üretimi konusunda desteklemektedir. Bu bölgelerde hayvancılık (keçi, koyun, inek) ve buna bağlı süt ve süt ürünleri (peynir, labne) üreticiliği de önemli bir geçim kaynağıdır.

Dünya Bankası verilerine göre 2023 yılında tarım sektörünün GSYİH içindeki payı %6'dır. Üretimin büyük kısmı iç piyasada tüketilmekte ve bir kısmı da Suudi Arabistan, BAE, Kuveyt, Mısır başta olmak üzere diğer yakın bölge (Ortadoğu) ülkelerine ihraç edilmektedir. Devletin tarım sektörüne yönelik doğrudan teşvikleri ve ticari bankalardan alınan kredilerin miktarı sınırlı olup uluslararası fonlardan yararlanma imkânı düşüktür.

Sonuç olarak, sektöre yapılan yatırımların miktarı, üretkenlik ve rekabet gücü düşüktür. Devletin sağlayacağı finansal ve teknik donanım desteği ve sulama altyapısının geliştirilmesiyle, tarım ve hayvancılık sektöründeki üretimin daha verimli hale getirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Bol güneşli bir ülke olması ve zengin su kaynakları nedeniyle verimli topraklara sahip olan Lübnan'da tarım sektörü, bölgede en üretken sektör olma potansiyeline sahiptir. Ancak bu potansiyele rağmen sektör, istenen düzeyin altında bir gelişme gösterebilmiştir. Tarım arazilerinin büyük bir çoğunluğu küçük, düzenli sulanmayan ve kullanılamaz durumda ya da verimli olmayan üretim teknikleri uygulanarak verimsiz hale gelmiş durumdadır. Ülkedeki çiftçilerin çoğunun eğitilmiş olmaması da önemli bir sorundur. Patates gibi iç piyasada tüketimi ve satışı fazla, ancak ihracat değeri az olan ürünlere yönelim fazla olup, ihracatı yapılarak daha fazla kâr getirecek ürünlere geçiş sağlanamamaktadır.

Ülkenin tarımsal sanayi bağlamında başarılı faaliyeti, yerel üzüm bağlarından elde edilen şarap üretimidir. Yılın çoğu gününde güneş ışığı alması ve kışın don olaylarına maruz kalmaması nedeniyle Bekaa Vadisi bağcılık için ideal koşullara sahiptir. Üretimin bir kısmı, çoğu Avrupa'daki ve Amerika'daki orta doğu restoranlarında kullanılmak üzere ihracat edilmektedir. (Tarım Bakanlığı: <http://www.agriculture.gov.lb/>)

Özetle; ülkenin başlıca tarım ürünleri narenciye, üzüm, domates, elma, sebzeler, patates, zeytin, tütün ve küçükbaş hayvancılıktır.

Sanayi

Bölgedeki diğer ülkelerin aksine, Lübnan hükümeti ülkede büyük ulusal sanayi şirketlerinin yaratılması konusunda fazla çaba göstermemiştir. Bunun yerine sanayi ve tüketim mallarının ithalatına ağırlık verilmiştir. Sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı 2020 yılında %11,35 seviyesinde iken 2023 yılında %12,80 seviyesine ulaşmıştır (Dünya Bankası). Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin %96'sında 10 kişiden az kişi ve yalnızca %0,1'inde 250'den fazla işçi çalışmaktadır. Ortalamada firma başına düşen çalışan sayısı 5'tir, bu da işletmelerin ne kadar küçük olduğunun göstergesidir.

Gıda işleme (yiyecek/içecek), mobilya, mücevherat, hazır giyim, inşaat malzemeleri (çimento, metal ve ağaç işleme), hazır giyim ve deri, kimyasal ve plastik ürünler imalat tesisleri yarattığı istihdam olanakları ve firma sayısı açısından sektörde büyük paya sahiptirler. (Sanayiciler Birliği: Association of Lebanese Industrialists- www.ali.org.lb)

Lübnan'da ticari olarak işletilebilir maden yatakları bulunmamaktadır. Ancak, iç savaş sonrasında canlanan inşaat sektörünün gelişimi için açık mermer taş ocaklarının kurulması ve çimento üretimi için kum ve kireçtaşı üretimi teşvik edilmiştir. Çoğunluğu iç piyasada tüketilen bu doğal kaynakların bir kısmı da ihracat edilmektedir. (Sanayi Bakanlığı: http://www.industry.gov.lb)

Hükümetin sektöre müdahalelerden kaçındığı ve finansman olanaklarının da kısıtlı olduğu görülmektedir. Yabancı şirketlerin imalat sektöründeki payı %1 olup, pazarın büyüklüğü göz önüne alındığında oldukça kısıtlıdır. İçeceklerin şişelenmesi gibi büyük çaplı üretim yapılan alanlar dışında çok az sayıda yabancı şirket ülkede tesis kurmuştur.

Yatırım konusunda göz önünde bulundurulmasında fayda görülen başlıca hususlar; lisans işlemlerinin süresi, altyapı (enerji/kanalizasyon) yetersizlikleri, modern organize sanayi bölgelerinin bulunmayışı ve iş gücü maliyetlerinin yüksekliğidir.

Gıda ve içecek sektörü, sanayi sektörü üretimine %26 ile en yüksek katkıyı sağlamaktadır. Bunu sırasıyla, metal ve metal ürünleri alt sektörü %12 oranında, diğer metalik olmayan mineral ürünleri %11,7 oranında, elektrik makina ve cihazlar %11 oranında ve mobilya/orman ürünleri izlemektedir.

Devlet tarafından yatırımlara sağlanan çeşitli finansal destekler şunlardır:

- İhracatta vergilerde %50 muafiyet,
- Yeni sanayi firmaların kurulmasına yönelik ithal edilen makine, teçhizat, yedek parça ve inşaat malzemesi için %2 gümrük vergisi uygulanması,
- Tekstil, yarı mamul mallar ve hammadde %0 gümrük vergisi,
- IDAL tarafından sanayi şirketleri için 10 yıla kadar kurumlar vergisinden %100 muafiyet.

Hizmetler

Lübnan ekonomisi temelde hizmet sektörüne dayalı gelir elde edilen bir ekonomidir. Esas itibarıyla, ülkenin gerek coğrafi konumu ve iklim özellikleri, gerek beşeri sermaye yapısı dolayısıyla, hizmet sektöründe ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu görülmektedir. Temel hizmetler ekonominin %60'lık kısmını oluştururken, inşaat, enerji ve su, ticaret ve bankacılık alanlarındaki hizmetler de dahil edildiğinde, ekonomideki ağırlık %80 seviyesini aşmaktadır.

Başlıca hizmet alt sektörleri, turizm, bankacılık ve sigortacılık gibi finansal hizmetler, ticaret, sağlık ve eğitim hizmetlerinden oluşmaktadır.

Turizm: Lübnan'ın stratejik konumu, ılıman iklimi, Akdeniz kıyılarından hemen 500 metre sonra yükselen karla kaplı dağlarıyla doğal güzellikleri, turistik açıdan ülkeyi bir cazibe merkezi haline getirmektedir. Özellikle sıcak ve çöl iklimine sahip Körfez ülkelerinden, ortak dilin de çekiciliğiyle çok sayıda turist yılın her mevsiminde Lübnan'a gelirken, Avrupa ve diğer ülkelerden de tarihsel özellikleri nedeniyle önemli sayıda turist çekmekte, ayrıca sayılarının 15 milyona ulaştığı ifade edilen yurtdışındaki Lübnanlılar da önemli bir turist kaynağını oluşturmaktadır. Bunların yanısıra, sektörde deneyimli kalifiye işgücü açısından ülkenin zenginliği de önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Sektör, yıllık 2 milyon civarında yabancı turistin geldiği ülkede ekonominin önemli gelir kaynaklarından biridir. Bununla birlikte, 2019 yılı sonunda yaşanan gelişmeler ve pandemi 2020 ve 2021 yıllarını olumsuz etkilemiştir. Diğer taraftan, pandemi sonrasında sektörde bir toparlanma olmuştur. Lübnan Turizm Bakanlığı verilerine göre, Lübnan'a gelen ziyaretçi sayısı 2023 yılının ilk on bir ayında %17,1'lik bir artışla toplam 1.566.368 turiste ulaşmıştır. (2022 yılının aynı döneminde 1.377.515 seviyesinde gerçekleşmiştir.)

Lübnan genel olarak bölgede iyi bir turizm potansiyeline sahiptir. Bununla birlikte, 2023'teki artışa rağmen, siyasi istikrarsızlık ve güneyde yaşanan savaş nedeniyle gelen ziyaretçi sayısı pandemi öncesi seviyelerin altında kalmıştır. Bu yıl, yaklaşan tatil sezonunun turist ve ziyaretçi akışını artıracığı ve böylece zayıflayan ekonominin canlanmasına yardımcı olacağı beklenmektedir.

Emlak: Yabancıların Gayri Menkul Edinmeleri Kanunu No. 296/2001 uyarınca, Lübnan'da bir yabancı kişi 3.000 m²'ye kadar gayrimenkul edinebilmektedir. Ancak, 3.000 m² üzeri için Bakanlar Kurulu Kararı alınması gerekmektedir. Söz konusu Karar, bir yıl sürelidir. Edinilecek arazi Lübnan'ın yüzölçümünün %3'ünü, Muhafazatın (idari bölge) %3'ünü, Beyrut'un ise %10'unu geçmemektedir. (<http://www.investinlebanon.gov.lb>)

Finansal Hizmetler: 1950'li yıllardan iç savaşın başladığı 1975 yılına kadar Lübnan bölgenin finans merkezi durumunda idi. Petrolün stratejik hammadde olarak ön plana çıkmaya başladığı 1960'lardan itibaren Lübnan'da yerleşik bankalar bölgedeki petro-dolarların yegane adresi olmuştur.

Ayrıca, ülkede faaliyette bulunan 15 yatırım ve aracı kuruluş bulunmaktadır. Beyrut Borsası da 1996 yılından bu yana faaliyette olmasına rağmen işlem hacimlerinde istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Borsada 10 şirketin hissesi işlem görmekte olup, aylık ortalama işlem hacmi 50 milyon doları aşmamaktadır.

Ancak piyasaları son derece dolarize olan ülkede 2019 yılı içinde ortaya çıkan döviz likiditesi sorunu ve baş gösteren ekonomik kriz sonrasında fiilen uygulanmaya başlanan sermaye kontrolleri, zorlaşan yurt dışı fon transferleri bankacılık sistemine olan güvenin azalmasına neden olmuştur. En son 2020 yılı Mart ayında Eurobond ödemelerinde ülkenin temerrüde düşmesi de bankacılık sisteminin kırılabilirliği arttırmıştır. 2023 yılı itibarıyla bankalar halen yeni mevduat hesabı açmamakta ve kredi vermemekte olup, sadece fon transferi gibi günlük işlemleri yapmaktadır.

Madencilik

Ülkede önemli bir madencilik faaliyeti bulunmamaktadır. Sadece küçük çaplı taş ve mermer ocak faaliyeti mevcuttur. Diğer taraftan, İsrail ile Lübnan arasında deniz kıta sahanlığı anlaşması yapılmış ve iki ülkenin doğalgaz arayacağı alan belirlenmiştir. Lübnan, Fransız Total firması ile doğalgaz arama sözleşmesi yapmıştır. Çok yakında doğalgaz sondaj ve arama çalışmalarına başlanması beklenmektedir.

Enerji

Lübnan'da enerji alanında önemli alt yapı eksikliği bulunmaktadır. Günde 18-22 saat elektrik kesintisi halkın maruz kaldığı başlıca günlük sorunlar arasındadır. Başkent Beyrut'ta günde 18 saate varan, diğer şehirlerde ise 22 saatlik planlı elektrik kesintileri halkın mahalleler bazında oluşturduğu özel jeneratör ağı ile telafi edilmeye çalışılmaktadır.

Kurulu kapasite 2.950 MW civarında olmasına rağmen, Suriye’de yaşanan olaylar nedeniyle ülkeye gelen 1,5-2 milyon civarındaki sığınmacılar, yıllar içindeki nüfus artışı, ihtiyaç duyulan sanayi yatırımları gibi gelişmeler nedeniyle bu miktarın en az yüzde 50 oranında arttırılması ihtiyacı bulunmaktadır. Fuel-oil kullanılarak yapılan termik santrallere dayalı üretim aynı zamanda bütçe üzerinde her yıl 1,5-2 milyar dolar civarında ek yük getirmekte ve kamu açığının sürdürülebilir sınırlar dışına çıkmasında büyük rol oynamaktadır. Artan enerji ihtiyacının kısmen de olsa karşılanması maksadıyla, 2010 yılında yapılan rehabilitasyon çalışmaları ile yaklaşık 715MW ilave kapasite yaratılmıştır.

Hükümet, geçici önlemler yerine çağdaş teknolojilere uygun yeni enerji santralleri kurulması ve üretim maliyetlerinin aşağı çekilmesi hedefine yönelik bir planı Mart 2019 tarihinde kabul etmiştir. Buna göre bir plan dahilinde önümüzdeki dönemde PPP finansman tekniği ile 840MW kapasiteli güneş, 600 MW kapasiteli rüzgar enerjisi santrali kurulması hedeflenmektedir. Ayrıca yüzer santraller gibi geçici çözümlerin yerine 2023-2025 arasında toplan 1.100 MW kapasite yaratılması planın hedefleri arasındadır. Ancak, 2022 yılı mayıs ayında yapılan genel seçimler sonucunda oluşan yeni mecliste, yeni bir hükümet kurulamadığı için bir çok alanda yapılması gereken acil reformlar hayata geçirilememektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Lübnanlılar batılı yabancı şirketlerle çalıştıkları için Batı tarzı iş değerlerine aşinadır.

Kartvizitlerin, önyüzünün Arapça ve arka yüzünün İngilizce (ya da Fransızca) olmasında fayda vardır. Ürünün zamanında alıcıya teslimi, satış sonrası hizmet, gıda ürünlerinin raf ömrünün (son kullanım/tüketim tarihinin) bitiminin çok öncesinde alıcıya teslim edilmesi, ürün paketi üzerinde gerekli olan Arapça (ve İngilizce) uyarı yazı ve işaretlerinin bulunması, standart/kalite kontrol uygunluğu gibi kriterler pazardaki uzun vadeli ve olumlu firma imajı açısından önemlidir. Gösterişli ambalajlar ilave rekabet avantajı yaratabilmektedir.

Paketleme üzerinde hiçbir şekilde İbranice dili içeren ifadeler yer verilmemesi gerekmektedir. Herhangi bir yerinde İbranice ihtiva eden ürünlere ülkeye girişte el konulmaktadır.

Lübnan ziyareti öncesi veya bir iş görüşmesi ya da ticari sözleşme imzalanması öncesinde Beyrut Büyükelçiliğimiz nezdindeki Ticaret Müşavirliğimizle de (telefon ya da e-posta yoluyla) piyasa hakkında istişarede bulunulmasında fayda görülmektedir.

Para Kullanımı

Günlük harcamalarda Lübnan poundu veya ABD doları kullanmak mümkündür. 2024 yılı mart ayı itibarıyla serbest piyasada 1 dolar 89.500 Lübnan pounduna karşılık gelmektedir. Son altı aydır, döviz kuru bu oran üzerinde dengeye oturmuş gözükmemektedir.

Kredi kartı uygulaması çok yaygın olmamakla birlikte mevcuttur. MB tarafından izin verilen başlıca kredi kartları VISA, Mastercard, American Express ve Diners Club'tır. (LMB'nın 13095 sayılı Kararı) Çek kullanımı çok yaygın değildir. Yurt dışına döviz transferine ilişkin resmi mevzuatta herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. (Lübnan Merkez Bankası: <http://www.bdl.gov.lb/>)

Döviz Likiditesi Sorunu: Sabit döviz kuru rejiminin bulunduğu liberal ekonomiye sahip Lübnan'da, 2019 yılının son çeyreğinden itibaren önemli bir döviz likiditesi sorunu yaşanmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, Dolara endeksli işleyen ekonomik/ticari aktivitede önemli sorunlar baş göstermiştir. Bu sorunlar 2023 yılı sonu itibarıyla devam etmektedir. Mevcut durumda, resmi kambiyo ve bankacılık mevzuatında herhangi bir değişiklik yapılmasa da bankalar piyasalara döviz sunumunda fiili kısıtlamalara gitmektedirler. 2019 yılının son aylarına kadar ATM'lerden dahi büyük miktarlarda ABD doları temini mümkün iken, ilk olarak bu hizmet fiilen durdurulmuş, gişe işlemlerinde de belirli limitler uygulanmaya başlanmıştır. Bunun bir sonucu olarak, 1 ABD doları/1.507,5 Lübnan poundu resmi kuruna karşılık, serbest piyasada çok daha yüksek oranlardan (31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla, 89.500 Lübnan pounduna varan) farklı bir döviz kuru oluşmuştur.

Bu çerçevede, dış ticaret işlemlerinde ve özellikle ithalat karşılığı döviz transferlerinde ve zamanında ödeme konusunda Lübnanlı firmalar büyük sorun yaşamaktadır. Ülkedeki ekonomik faaliyetin asli unsuru olan iç ve dış ticaret ciddi oranda aksamaktadır. Bu itibarla, son dönemde Lübnanlı firmalar ile ticaret yapacak firma/kuruluşların bu durumu dikkate almasında büyük yarar görülmektedir. Dış ticaret işlemlerinde ithalatçı firmaların ancak bankalara getireceği nakit dövizlerin yurt dışına transferi (fresh money) mümkün olabilmektedir. Banka üzerinden vadeli ödeme (akreditif vb) ise yapılamamaktadır. Özellikle Ekim 2019 tarihinden önce banka hesaplarında bulunan döviz cinsinden mevduatın, yurt dışı hesaplara transferine izin verilmemektedir. Bütün döviz işlemleri, bankaların iç denetim ve izleme sistemine tabidir. Bu nedenle ödemeler konusunda dikkatli olunmalıdır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Türkiye ve Lübnan, 2010 yılında vize uygulamasını karşılıklı olarak kaldırmıştır. Lübnan'a seyahat edecek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları 180 gün içinde 90 gün süreyle vizesiz giriş yapabilmektedir.

Ancak, Boykot Yasası gereği, pasaportlarında İsrail'e giriş-çıkış damgası bulunan kişilerin ülkeye girişlerine izin verilmemektedir.

(Lübnan için Seyahat Uyarısı: Yaşanan ekonomik ve siyasi kriz nedeniyle zaman zaman protesto gösterileri olabilmektedir. Bu nedenle, şehir içi ve şehirlerarası yollar ile havaalanına çıkan yollar göstericiler tarafından kapatılabilmektedir. Ticaret, turizm ya da başka amaçlarla Lübnan'a yapılacak ziyaretlerde bu hususun göz önünde bulundurulmasında yarar görülmektedir. Vatandaşlarımızın bu konuda T.C. Beyrut Büyükelçiliğimizin sosyal medya hesaplarını (<https://beyrut-be.mfa.gov.tr/Mission>) takip etmesinde fayda bulunmaktadır.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Lübnan'da resmi mesai saatleri: 08:30 – 15:30 (Pazartesi – Cuma)

Cumartesi ve Pazar günleri hafta sonu tatilidir. 2024 yılı için muhtemel tatil günleri aşağıda verilmektedir, dini bayramlar yıllara göre değişiklik göstermektedir.

Ocak 01	New Year Day	Mayıs 06	Easter (Eastern Churches)
Ocak 06	Christmas Day - Armenian Orthodox	Mayıs 25	South Liberation Day
Şubat 09	St. Maroun Day	Haziran 17	Eid Al-Adha(Kurban Bayramı-2 gün tatil)
Şubat 14	Rafik Hariri Memorial Day	Temmuz 08	Hijri New Year
Mart 25	Annunciation Day	Temmuz 17	Ashoura
Mart 29	Good Friday (Western Churches)	Ağustos 15	Assumption of Virgin Mary
Nisan 01	Easter (Western Churches)	Eylül 16	Prophet Mohammad's Birthday
Nisan 10	Eid Al-Fitr (Ramadan) (2 gün tatil)	Kasım 22	Independence Day
Mayıs 01	Labor Day	Aralık 25	Christmas Day
Mayıs 03	Good Friday (Eastern Churches)		

Saat Dilimi: EET (UTC+2) -Yaz saati (DST) EEST (UTC+3)

Lübnan'da yaz-kış saati uygulaması bulunmaktadır. Saatler her yıl Ekim ayı sonunda bir saat geri alınmakta, Mart ayı sonunda ise bir saat ileri alınmaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Lübnan'da faaliyette bulunmak isteyen yabancı firmalar şube (branch) veya temsilcilik bürosu açabilmektedir. Şubeler her türlü ekonomik faaliyette bulunma hakkına sahipken, temsilcilik büroları sadece ürün pazarlaması veya halkla ilişkiler gibi ticari olmayan alanlarda faaliyette bulunabilmektedir. Her iki türde de Ekonomi ve Ticaret Bakanlığından faaliyet izni almak zorunludur. (Lübnan Yatırım İdaresi: <https://investinlebanon.gov.lb/>)

Şirket Kurma Prosedürü

Yabancı yatırımcılar, Lübnan'da şirket kurabilir, ortak yatırım yapabilir veya şube ve temsilcilik açabilirler. Ulusal ticari mevzuat ve kurallara tabidirler, yerli ve yabancı firmalar aynı hak ve yükümlülüklerle sahiptir. Anonim şirket (yönetim kurulu asgari 3, azami 12 kişi ve 30.000.000 Lübnan poundu (resmi kur 1 dolar = 15.000 pound) sermaye, merkez ofis Lübnan'da olması ve yönetim kurulunda çoğunluğun Lübnan'lı olması koşuluyla) veya limited şirket (ortakları asgari 3, azami 20 kişi ve 5.000.000 pound sermaye) olması koşuluyla kurulabilir.

Her yeni kurulan şirket yıllık bazda Lübnanlı avukat tutmak mecburiyetindedir. Beyrut Barosu Avukat Ücretlerini Ocak 2013'ten itibaren minimum yıllık 9.000.000 Lübnan Lirası olarak belirlemiştir.

Lübnan'da yeni bir firma kuruluşu için yasal olarak yapılması gereken işlemler ve süreleri:

No.	İşlemler	Tamamlama Süresi	Baro Fiyatı
1	Avukat Tutmak	1 gün	9.000.000 pound yıllık avukatlık ücreti + 100.000 pound vekalet ücreti
2	Bankada sermaye yatırma işlemi	2 gün	ücretsiz
3	Şirket Sicil kaydı	3 gün	
4	Maliye Bakanlığına Bildirim	2 gün	ücretsiz
5	Sosyal Güvenlik kurumuna kayıt	1 gün	ücretsiz

Not: Lübnan'da halen tam yetkili bir hükümet ve Cumhurbaşkanı bulunmamaktadır. Ülke geçici bir hükümet tarafından yönetilmektedir. Yaşanan siyasi istikrarsızlık nedeniyle, Lübnan'ın kamu sektörü işlemez hale gelmiştir. Kamu kurumları görev ve sorumluluklarını yerine getirememektedir. Kamu personeline maaş ödenmesi ve kamu kurumları için gerekli malzeme temini konusunda sıkıntı yaşanmaktadır. Yaşanan ekonomik ve mali kriz nedeniyle kamu personelinin maaşları ciddi oranda değer kaybetmiş ve bu nedenle kamu çalışanlarının çoğu sürekli grev halindedir. Bu nedenle, resmi kurumlar nezdinde yapılacak işlemlerin süresi çok daha uzun zaman alabilmektedir.

Lübnan'da temsilcilik ofisi açmanın veya şirket kurmanın yöntem ve maliyetleri:

Lübnan'da faaliyette bulunmak isteyen yabancı firmalar şube (branch) veya temsilcilik bürosu açabilmektedirler. Şubeler her türlü ekonomik faaliyette bulunma hakkına sahipken, temsilcilik büroları sadece ürün pazarlaması veya halkla ilişkiler gibi ticari olmayan alanlarda faaliyette bulunabilmektedir. Her iki tür de Ekonomi ve Ticaret Bakanlığında faaliyet izni almak zorundadır. Başvuruda istenilen belgeler:

- Şube/temsilcilik müdürü veya avukat tarafından imzalanmış başvuru yazısı.
- Ticaret Odası, Lübnan Büyükelçiliği ve Lübnan Dışişleri Bakanlığı tarafından tasdiklenmiş firma kuruluş anlaşması (articles of association). Anlaşma yeminli tercüme bürosunda Arapçaya tercüme ettirilmeli ve Adalet Bakanlığında tasdik ettirilmelidir.
- Yönetim kurulu veya benzer bir organ tarafından alınan büro/temsilcilik açma ve müdür atamasına dair kararlar. Başvuru yazısında olduğu gibi 4 aşamalı tercüme edilmiş ve tasdikli olmalıdır.
- Lübnan'da yerleşik bir noterden alınmış imza yetkisi.

İlgili birimin başvuruyu 7 gün içinde inceleyerek uygun görüldüğünü bildirmesini müteakip 1.200 dolar kayıt ücreti Maliye Bakanlığında yatırılır. Makbuzun bir örneğinin Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının Ticaret Departmanına verilmesini müteakip yetkililer, 10 gün içinde firmanın resmi gazetede yayınlanmasını sağlayacak belgeyi (notice) verir. İlanın Resmi Gazetede yayınlanmasına dair ücretin ödendiğini gösteren belgenin Ticaret Departmanına verilmesinden sonra orijinal belge (notice) firmaya teslim edilir.

Resmi gazetede yayın ücreti satır başına 5.000 pounddur (yaklaşık 3,3 dolar). Buna tercüme ve resmileştirme ücreti de eklenmektedir. Orijinal belgenin alınmasını müteakip şubenin Beyrut Ticaret Odası Siciline işlenmesi gerekmektedir. Ekonomi ve Ticaret Bakanlığında sunulan belgelerin tasdikli tercümesinin bu iş içinde verilmesi gerekmektedir. Ticaret siciline kaydın yapılması için talep edilen ücret 900.000 pounddur (yaklaşık 600 dolar). Temsilcilik açabilmek için ticari sicil kaydı yaptırmaya gerek bulunmamaktadır.

Firma ve yabancı şubelerinin tabi olduğu vergi uygulamaları ve oranları, bu notun ilk bölümünde yer alan "İç Vergiler ve Oranları" başlığı altında belirtilmektedir.

Şirketlerin Ticaret ve Sanayi Odasına üyelik zorunluluğu bulunmamaktadır. (Lübnan Ticaret Sanayi Tarım Odası: <https://ccib.org.lb/en/?p=post&id=9>)

Sigorta

26 Eylül 1963 gün ve 13955 sayılı Sosyal Güvenlik Yasası'na göre Sosyal Sigorta Fonu tarafından hazırlanan ve aşağıda yer alan 15/07/2002 tarihli "Cari Katılım Tablosu" nun incelenmesinden de görüleceği üzere, Genel Kurum ve Kuruluşlar sütunu altında yer alan; Kıdem tazminatı (maaşın %8,5'i), aile yardımı (maaşın %6'sı) ve sağlık (maaşın %8'i işverence, %3'ü işçi tarafından karşılanmak üzere toplam %11) primlerinin hesaplanması sonucunda işveren payı %22,5, işçi payı ise %3'tür.

Sosyal Güvenlik Fonu Cari Katılım Tablosu:

Bölüm	Oran	Oranın Uygulanacağı Maaş (Lübnan Poundu)	Primler (Lübnan Poundu)
		Tavan (27.12.2012 tarih ve 54 sayılı Lübnan Resmi Gazetesinde yayımlanan 9602 sayılı Hükümet Kararnamesi uyarınca)	
Sağlık	%11 (%3'ü çalışana ait)	2.500.000	225.000
Kıdem Tazminatı	% 8.5	Maaş tutarı	Maaşa göre
Aile Yardımı	% 6	1.500.000	90.000
TOPLAM %	% 25.5	Aylık Toplam	X.....LL
		Dönem Toplamı (3 aylık)	X*3

Yabancı Personel İstihdamı

Lübnan'da uygulanan asgari ücret 19.000.000 pound (serbest piyasa kurla yaklaşık 210 dolar + 125 dolar ulaşım bedeli) olup, haftalık çalışma süresi 48 saattir. Yabancı işçilerden "iş permissi" için gelirine bakılmaksızın yıllık bazda aşağıdaki maktu ücretler talep edilmektedir.

- Üst yöneticilerden 48.000.000 pound (535 dolar)
- Teknik personelden 33.000.000 pound (368 dolar)
- İşçilerden 15.000.000 pound (168 dolar)
- Evde çalışan hizmetçilerden 6.000.000 pound (68 dolar)

Diğer taraftan, yabancı bir firma Lübnan'da işçi çalıştırmak istediğinde şayet çalıştıracağı işçinin kendi ülkesinde sigortalı olduğunu belgeleyebilir ise, Lübnan'da tekrar sigorta yaptırmasına gerek yoktur. Ancak, işçinin herhangi bir sigorta kapsamında olmaması halinde, Lübnan'da sigortalanması zorunludur. Ancak, Suriyeli işçiler ülkeye girerken pasaport veya kimliklerine "çalışamaz" damgası vurulmadığından otomatikman legal işçi statüsü kazanmaktadırlar. Düşük ücretle (günlük ortalama 15 dolar yevmiye) çalışan bu işçiler zaman zaman firmalarca geçici statüde istihdam edilmekte, böylece sigorta primi ödemekten kaçınılmaktadır.

Ayrıca, Lübnan'da herhangi bir iş dalında temsilcilik açmak suretiyle bu ülkede uzun süre kalmayı planlayan firmaların getirecekleri personeli kendi ülkelerinde sigortalı olsalar dahi yeniden sigorta ettirmeleri mecburi olup, bu durumda çalışanın aylık ücretinin %25,5'lik kısmı sigorta primi kesintisine esas teşkil etmektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Ülkede altmış beşten fazla ticari banka faaliyette bulunmaktadır. Bununla birlikte, herhangi bir Türk bankası bulunmamaktadır. (Bankalar Birliği: <https://www.abl.org.lb/english/home>)

Vizeler

Çalışanlar için ÷lkeye gelmeden önce işveren tarafından davet mektubu hazırlanması ve Çalışma Bakanlığı (<https://www.labor.gov.lb/>) ve Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bildirimde bulunulması gerekmektedir. Lübnan'a gelecek vatandaşlarımız, eşzamanlı olarak Türkiye'deki Lübnan Büyükelçiliği'nden çalışma vizesi başvurusunda bulunması gerekmektedir.

Yatırımcılar veya şirket yöneticisi kişiler için ise başvuru aşamasında ÷lkede mukim olunması halinde, bu süreç Lübnan'dan takip edilebilmektedir. Kamu ihalesi alan şirketler için çalıştırılacak personelin Çalışma Bakanlığı'na bir liste ile iletilmesi sonrasında çalışma ve oturma izni alınabilmektedir. Bu izin sürecinin asgari bir ay süreceğinin varsayılmasında fayda gör÷lmektedir.

Kaynak: T.C. Beyrut Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği